

Sygn. akt I ACa 899/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Sławomir Jamróg

Protokolant: Grzegorz Polak

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) (...) Funduszu(...)w W.

przeciwko K. W. (1) i K. W. (2)

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 25 maja 2021 r., sygn. akt I C 867/20

1. **oddala obie apelacje;**

2. **zasądza od K. W. (1) i K. W. (2) na rzecz (...) (...)Funduszu (...)w W. kwoty po 2.025 zł (dwa tysiące dwadzieścia pięć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I ACa 899/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 maja 2021r. sygn.. akt I C 867/20 Sąd Okręgowy w Tarnowie uznał za bezskuteczne w stosunku do strony powodowej (...) (...)Fundusz (...) z siedzibą w W.:

- umowę darowizny z dnia 13 października 2015 roku zawartą przed notariuszem D. R. A Nr (...) - pomiędzy L. W. (1), a K. W. (1), dotyczącą przeniesienia własności nieruchomości gruntowej zabudowanej położonej w miejscowości Ł., woj. (...), stanowiącej działkę numer (...), objętej jako całość księgą wieczystą numer (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w B., V Wydział Ksiąg Wieczystych,

- oraz umowę darowizny z dnia 18 grudnia 2015 roku zawartą przed notariuszem D. R. A Nr (...) - pomiędzy K. W. (1) i K. W. (2), dotyczącą przeniesienia własności nieruchomości gruntowej zabudowanej położonej w miejscowości Ł., woj. (...), stanowiącej działkę numer (...), objętej jako całość księgą wieczystą numer (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w B., V Wydział Ksiąg Wieczystych,

a to celem ochrony wierzytelności strony powodowej (...) (...) Fundusz (...) z siedzibą w W. przysługującej tej stronie w stosunku do L. W. (1), określonej w nakazie zapłaty Sądu Rejonowego (...) w L., VI Wydział Cywilny z dnia 24 sierpnia 2018 roku, w zakresie części tej wierzytelności, to jest kwoty 84.000 zł, przy przyjęciu, że pozwani mogą zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoją tego

wierzyciela w zakresie wskazanej wyżej należności (pkt I) i zasądził od pozwanych K. W. (1) i K. W. (2) solidarnie na rzecz strony powodowej (...) (...) Fundusz (...) z siedzibą w W. kwotę 9.617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt II).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny:

L. W. (1) (matka pozwanego K. W. (1)) zaciągnęła w dniu 5 sierpnia 2015 roku zobowiązanie finansowe z tytułu umowy pożyczki numer (...) zawartej z (...) S.A. Była to pożyczka złotówkowa.

W wyniku niespłacania tego zobowiązania przez L. W. (1), pożyczkę jej wypowiedziano, sprawa została oddana do windykacji i wszczęta została sprawa sadowa. W jej toku został wydany nakaz zapłaty przez Sąd Rejonowy (...)w L., VI Wydział Cywilny z dnia 24 sierpnia 2018r., w sprawie pod sygn. akt (...), w którym to orzeczeniu została zasądzona od L. W. (1) na rzecz wierzyciela pierwotnego, kwota 129.469,22 zł wraz z odsetkami określonymi w nakazie i kosztami procesu w kwocie 5.219,00 zł. Nakaz nie został zaskarżony i stał się prawomocny. W dniu 31 maja 2019 roku, została zawarta umowa cesji wierzytelności pomiędzy Bankiem (...) S.A. a powodem (...) (...) Fundusz (...) z siedzibą w W.. Wyżej wskazana wierzytelność została przeniesiona na rzecz powoda. (

Na podstawie tytułu wykonawczego w sprawie o sygn. akt (...) zostało przez wierzyciela pierwotnego wszczęte przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w B. M. D., które jest prowadzone pod sygn. akt (...), które jest prowadzone obecnie na rzecz strony powodowej jako wierzyciela.

Postępowanie to było skuteczne jedynie w minimalnym zakresie, nie przyniosło rezultatu w postaci spłaty wierzytelności dłużnika, w okresie od dnia 7 stycznia 2019 roku, do dnia 9 lipca 2020 roku komornik wyegzekwował i przekazał wierzycielowi jedynie kwotę stanowiącą sumę drobnych wpłat w łącznej kwocie 1544,28 złotych. Egzekucja była prowadzona jedynie ze świadczeń ZUS L. W. (1), gdyż innego realnego majątku L. W. (1) nie posiadała. W sprawie egzekucyjnej dodatkowo występowali wierzyciele uprzywilejowani posiadający pierwszeństwo zaspokojenia przez powodem. (vide k. 15). W dniu 10 września 2020 roku, zmarła L. W. (1), wobec czego postępowanie egzekucyjne zostało zawieszona. (vide k. 14)

W następstwie zgonu L. powód wezwał K. W. (1) jako jej spadkobiercę do dobrowolnej zapłaty kwot objętych tytułem wykonawczym (...) (...), z zagrożeniem wystąpienia przez wierzyciela ze skargą pauliańską jeśli świadczenie nie zostanie spełnione

L. W. (1) nie pozostawiła po sobie żadnego majątku, a jedynie długi. W chwili jej śmierci toczyła się sprawa karna przeciwko niej i jej synowi M. W. o oszustwa gospodarcze. Samych długów w urzędzie skarbowym L. W. (1) miała około milionów złotych. L. W. (1) była właścicielką nieruchomości położonej w Ł. utworzonej z działki ewidencyjnej (...), o powierzchni 0,08 ha, zabudowanej murem budynkiem mieszkalnym, objętej księgą wieczystą (...) Sądu Rejonowego w B..

W dniu 13 października 2015 roku L. W. (1) podarowała tę nieruchomość pozwanemu K. W. (1). W dacie tej darowizny w dziale IV księgi wieczystej numer (...) były wpisane dwie hipoteki umowny zwykłe na kwoty 60000,00 złotych i 51048,90 złotych, oraz dwie hipoteki kaucyjne do kwot 30000,00 złotych i 25530,00 złotych, obie ustanowione na rzecz Banku (...) S.A. Oddział w W.. Darowizna była dokonana w formie aktu notarialnego z dnia 13 października 2015 roku, przed notariuszem D. S. (repertorium (...)). W akcie notarialnym L. W. (1) zapewniła, że oba kredyty na zabezpieczenie których ustanowiono hipoteki są spłacane. Wartość darowizny wskazano na kwotę 200000,00 złotych.

W dniu 18 grudnia 2015 roku K. W. (1) z kolei podarował tę samą nieruchomość objętą księgą wieczystą numer (...) K. W. (2), swojej żonie, a jednocześnie K. W. (2) darowiznę tę przyjęła, a strony postanowiły, że nieruchomość wejdzie do ich majątku wspólnego objętego wspólnością ustawową małżeńską. Darowizna była dokonana w formie aktu notarialnego z dnia 18 grudnia 2015 roku, przed notariuszem D. S. (repertorium (...)). Wartość darowizny wskazano na kwotę 200000 złotych.

L. W. (1) spłacała zobowiązanie kredytowe wynikające z umowy zawiązanej z Bankiem (...) S.A. od 10 września 2015 roku do 17 maja 2017 roku, w ten sposób, że:

- 10 września 2015 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.451,53 zł;
- 12 października 2015 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.287,41 zł;
- 10 listopada 2015 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.287,41 zł;
- 10 grudnia 2015 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.287,41 zł;
- 11 stycznia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 12,60 zł;
- 14 stycznia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 1.225,00 zł;
- 15 stycznia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 1.051,75 zł;
- 12 lutego 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 1.506,91 zł;
- 16 lutego 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 781,89 zł;
- 15 marca 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.289,77 zł;
- 11 kwietnia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 114,90 zł;
- 12 kwietnia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.169,80 zł;
- 16 maja 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.286,71 zł;
- 21 czerwca 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.288,41 zł;
- 11 lipca 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 49,59 zł;
- 12 września 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 6,92 zł;
- 16 września 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.279,15 zł;
- 24 października 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.291,45 zł;
- 10 listopada 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.286,60 zł;
- 12 grudnia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 14,96 zł;
- 30 grudnia 2016 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.277,95 zł;
- 10 stycznia 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 15,40 zł;
- 16 stycznia 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.274,54 zł;
- 10 lutego 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2,62 zł;
- 20 lutego 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.288,76 zł;
- 21 marca 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2.289,10 zł;
- 10 kwietnia 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 25,07 zł;

- 10 maja 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 27,78 zł;

- 17 maja 2017 roku dokonała na ten cel przelewu w kwocie 2,35 zł.

L. W. (1) prowadziła przedsiębiorstwo pod firmą (...), przez okres co najmniej 5 lat. L. W. (1) reprezentował w prowadzonej działalności gospodarczej jej syn M. W.. L. W. (1) oprócz prowadzonej działalności gospodarczej, była również związana stosunkiem pracy z Bankiem (...), gdzie pełniła obowiązki kasjera. L. W. (1) miała w chwili śmierci jedynie ogromne wielomilionowe długi, nie miała żadnego majątku.

K. W. (1) odrzucił spadek po L. W. (1).

K. W. (1) wiedział o kredycie, który L. W. (1) zaciągnęła w Banku (...). Do roku 2017 pracował on w firmie swojej matki L. W. (1). Z powodu problemów finansowych firmy i tego, że nawet jemu matka już nie płaciła, z początkiem 2017 roku zmienił on pracę. W dniu kiedy była sporządzona umowa darowizny na rzecz K. W. (1), L. W. (1) prowadziła aktywną działalność gospodarczą.

Aktualnie, K. W. (1) i K. W. (2) wraz z trójką dzieci pochodzących z ich małżeństwa, zamieszkują w nieruchomości położonej w Ł.. W okresie przed grudniem 2015 roku pozwani byli w separacji. W styczniu 2016 roku, pozwani powrócili do siebie, pozwana K. W. (2) z powrotem wprowadziła się do pozwanego K. W. (1).

Przy tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne. Odwołując się do art. 527 k.c., 528 k.c. i art. 531 k.c. wskazał, że przedmiotem zaskarżenia skargą pauliańską są dwie umowy darowizny nieruchomości położonej w Ł., a objętej księgą wieczystą nr (...). Najpierw w dniu 13 października 2015 roku L. W. (1) podarowała nieruchomość synowi K., a następnie K. w dniu 18 grudnia 2015 roku podarował ją żonie K., z tym że strony wskazały, że ma ona stanowić przedmiot ich małżeńskiej wspólności ustawowej. Obie te umowy były czynnościami nieodpłatnymi. Z uwagi na treść art. 528 k.c. stan świadomości obojga pozwanych w chwili otrzymania darowizny był bez znaczenia, albowiem wierzyciel może żądać uznania czynności na rzecz obojga pozwanych za bezskuteczną, chociażby nie wiedzieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogli się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Za nieuzasadniony Sąd Okręgowy uznał zarzut przedawnienia roszczenia. Pozew został wniesiony do Sądu w dniu 13 października 2020 roku poprzez nadanie w urzędzie pocztowym (koperta z odciskiem datownika – na karcie 29). Oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 roku - Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. Skoro więc powód złożył pozew w dniu 13 października 2020 roku w Urzędzie Pocztowym w B., to tę datę należy przyjąć za datę wniesienia pozwu w sprawie. Skoro zatem bieg terminu do wniesienia skargi pauliańskiej zaczął się 13 października 2015 roku w dacie dokonania pierwszej darowizny, to do końca dnia 13 października 2020 roku termin liczony zgodnie z art. 112 k.c., jeszcze nie upłynął. Zatem skarga została wniesiona przed upływem pięcioletniego terminu wskazanego w art. 534 k.c.

Sąd pierwszej instancji nadto podkreślił, że L. W. (1) w chwili zawierania umowy darowizny na rzecz pozwanego była dłużnikiem strony powodowej z tytułu umowy pożyczki z dnia 5 sierpnia 2015 roku zawartej z Bankiem (...) S.A., następnie przejętej przez powoda na podstawie umowy cesji. Wierzytelność ta do dziś dnia nie jest zaspokojona, co wynika jednoznacznie z załączonego do pozwu zawiadomienia wierzyciela o stanie egzekucji. Czynność prawna L. W. (1) z dnia 13 października 2015 roku była dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, gdyż wskutek tej czynności stała się ona niewypłacalna w stopniu z całą pewnością większym niż wcześniej. De facto na skutek tej darowizny wyzbyła się ona bowiem jedynej nieruchomości ze swojego majątku, zatem składnika o znacznej wartości, który mógłby umożliwić przynajmniej częściowe zaspokojenie wierzycieli.

Następnie, na podstawie umowy darowizny zawartej w dniu 18 grudnia 2015 r. przed Notariuszem D. S., K. W. (1) podarował tę nieruchomość żonie i ustanowił wspólność ustawową małżeńską pomiędzy stronami umowy na

też nieruchomości i w ten sposób utrwalił jedynie niemożność zaspokojenia wierzytelności powoda. L. W. (1) przez dokonaną darowiznę wyzbyła się istotnego składnika majątku, zatem czynność darczyńcy skutkować musiała co najmniej pogłębieniem stanu niewypłacalności dłużnika. Sąd zwrócił uwagę, że dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu także i wtedy, gdy zaspokojenie można uzyskać dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Ponadto dłużniczka L. W. (1) w chwili śmierci była całkowicie niewypłacalna i nie pozostawiała majątku, z którego można było kontynuować egzekucję po ustaleniu kręgu jej następców prawnych, do którego jednak jak wspomniano w pewności nie będą należeć pozwani. Brak majątku wynika z zaświadczenia komornika, a fakt, że pozostawiła tylko długi z zeznań pozwanych. Zdaniem Sądu Okręgowego L. W. (2) działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Przede wszystkim już w chwili dokonania czynności miała znaczne zadłużenie w banku (...) S.A., które zabezpieczone było hipoteką na jej nieruchomości. Miała też inne kredyty niż tylko ten zabezpieczony hipotecznie, w szczególności właśnie ten kredyt w (...), którego dotyczy sprawa. Usuwając zatem ze swojego majątku nieruchomości musiała ona jako osoba prowadząca działalność gospodarczą przewidywać, że doprowadzi to do niemożności zaspokojenia wierzycieli z tej nieruchomości. Ponadto w stosunkowo niedługim okresie tj. z początkiem 2017 roku L. W. (1) stała się już całkowicie niewypłacalna do tego stopnia, że nawet jej syna uciekł z jej firmy, albowiem mu nie płacono. Wysokość zadłużenia, które w samych tylko instytucjach skarbowych wynosi według oświadczeni pozwanego około 4 miliony złotych również wskazuje na to, że jest zadłużenie wieloletnie. Jeśli przedsiębiorca posiada znaczne zadłużenie, choćby i w określonym czasie jeszcze na bieżąco obsługiwane (jak twierdzą pozwani), ale jednocześnie wyzbywa się majątku, to już sam ten fakt jest wystarczający, by twierdzić, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę (uświadamia sobie), że wskutek dokonania czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika (wyjątek wskazuje jedynie art. 530 k.c.), zatem w tym kontekście jest bez znaczenia, czy rzeczywiście istniała i taka motywacja po stronie L. W. (1), że chciała ona syna ściągnąć z powrotem do domu, czy nie. Nawet gdyby taka motywacja istniała, to w niczym nie zmienia to faktu, że jako przedsiębiorca L. W. (1) wiedziała, że jednocześnie taka czynność działana zostaje z pokrzywdzeniem wierzycieli. Wystarczy bowiem, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności, a do tego jako przedsiębiorca była ona zobowiązana. Świadomość pokrzywdzenia nie musi też dotyczyć osoby konkretnego wierzyciela; wystarczy świadomość pokrzywdzenia wierzycieli w ogóle.

Reasumując, Sąd uznał, że wszystkie przesłanki niezbędne do uwzględnienia actio pauliana zostały spełnione i uznał za bezskuteczną w stosunku do strony powodowej umowę darowizny z dnia 13 października 2015 roku zawartą pomiędzy L. W. (1) i K. W. (1) jak również umowę darowizny z dnia 18 grudnia 2015 roku zawartą pomiędzy K. W. (1), a K. W. (2).

Sąd wskazał, że na żądanie wierzyciela, na podstawie art. 533 k.c. w wyroku ustalił też Sąd, że pozwani mogą zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoją wierzyciela w zakresie opisanej w wyroku należności.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach powołano art. 98 k.p.c.

Apelacje od tego wyroku wnieśli pozwani.

Pozwani w swych apelacjach zaskarżyli wyrok w całości, podnosząc analogiczne zarzuty:

I. naruszenia przepisów prawa procesowego mających wpływ na treść rozstrzygnięcia a to:

- art. 233§1 k.p.c. poprzez pominięcie okoliczności, że L. W. (1) na bieżąco regulowała swoje wymagalne zobowiązania pieniężne a zatem nie sposób przyjąć, że działała w warunkach pokrzywdzenia (...) S.A. czy też innych wierzycieli, jak również pozwany K. W. (1) darując w dniu 18 grudnia 2015r. sporna nieruchomość pozwanej, utrwalił niemożność zaspokojenia wierzytelności i powód nie wykazał, że jest legitymowany czynnie w sprawie,

- art. 232 k.p.c. poprzez zignorowanie, że powód był obowiązany wskazać dowody dla stwierdzenia faktu istnienia niewypłacalności L. W. (1), z którego wywodzi skutki prawne, jak też przedstawić oryginały dokumentów z których wynikać będzie jego roszczenie i legitymacja czynna;

- art. 328§ 2 k.p.c. w zw. z art. 233§1 k.p.c.c. poprzez dokonanie wadliwej oceny materiału dowodowego w zakresie działania L. W. (1) w warunkach pokrzywdzenia wierzycieli oraz sprzeczność uzasadnienia zaskarżonego wyroku z zalegającym w sprawie materiałem dowodowym, w szczególności z przedłożonymi przez pozwanego potwierdzeniami spłaty kredytu na rzecz (...) S.A. oraz „dokumentów” z których rzekomo miała wynikać legitymacja czynna powoda jak też wysokość zobowiązania;

II. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na bezpodstawnym przyjęciu, iż:

a) L. W. (1) przystępując do umowy darowizny w dniu 13 października 2015r. działała w warunkach pokrzywdzenia (...) S.A. czy jakichkolwiek innych wierzycieli;

b) K. W. (1), darując w dniu 18 grudnia 2015r. sporną nieruchomość pozwanej, utrwalił niemożność zaspokojenia wierzytelności powoda;

c) powód ma czynną legitymację do występowania z roszczeniem w niniejszej sprawie;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. :

- art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że powód przedstawił dowody jednoznacznie potwierdzające, iż L. W. (1) działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli;

- art. 527 k.c. poprzez przyjęcie, że w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki pozwalające uwzględnić skargę paulińską.

Pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zakresie żądań skierowanych wobec obojga pozwanych w całości i zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd instancji.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji pozwanego i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając obie apelacje Sąd drugiej instancji uznał za własne ustalenia Sądu Okręgowego i zważył co następuje:

Nie budzi żadnych wątpliwości istnienie wierzytelności strony powodowej. Fakt wydania nakazu zapłaty na rzecz M-Bank tworzy domniemanie istnienia wierzytelności, która następnie została przelana na rzecz strony powodowej w drodze cesji. Istnienie wierzytelności dodatkowo uwiarygadnia kserokopia umowy pożyczki. Strona powodowa przedłożyła wierzytelny odpis umowy cesji z dnia 31 maja 2019r. (k 8 i k12) z załącznikiem(k27), dostatecznie identyfikujące przelaną wierzytelność poprzez odniesienie zarówno do nakazu zapłaty z dnia 24 sierpnia 2018r. sygn. akt (...) jak i poprzez odniesienie do postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sadowego przy Sądzie Rejonowym w B. do sygn. akt (...). Sam zresztą fakt wstąpienia strony powodowej do postępowania egzekucyjnego wskazuje, że następstwo strony powodowej nie było kwestionowane przez Komornika.

Skoro wierzytelność została stwierdzona w tytule egzekucyjnym to na pozwanych ciężar dowodu wykazania, że wierzytelność objęta tytułem wykonawczym wydanym przeciwko L. W. (1) jest niższa niż wynika to z nakazu zapłaty. Treść dowodów wpłat oraz zawiadomienie strony powodowej jako wierzyciela (k. 15) nie daje podstaw do uznania, że dług wygasł w stopniu niższym niż wynikało to z ustaleń Sadu Okręgowego. Niezależnie od tego trzeba zauważyć, że strona powodowa dochodzi ochrony swojej wierzytelności jedynie w części tj do kwoty 840000zł (k.4).

Z informacji komornika wynika, że poza darowaną nieruchomością dłużniczka L. W. (1) nie miała innego majątku. Pokrzywdzenie wierzycieli powiązane z niewypłacalnością dłużnika ma miejsce nawet wówczas, gdy wprawdzie można uzyskać zaspokojenie od dłużnika, lecz z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka, a więc, gdy zaspokojenie jest utrudnione i jest opóźnione w czasie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 r. IV CKN 525/00, nie publ.). Tym bardziej zaś takie pokrzywdzenie występuje, gdy czynność uchyla w ogóle możliwość egzekucji z jedyne go istotnego składnika majątku. Bezprzedmiotowe są wnioski dowodowe zmierzające do wykazania, że dłużniczka spłacała jeszcze długi w chwili dokonania zaskarżonej czynności. Nawet bowiem jeżeli L. W. (1) w chwili dokonania darowizny spłacała wymagalne zobowiązania, to jednak wyzbywając się jedyne go istotnego składnika majątku i to dodatkowo pod tytułem darym pogorszyła sytuację strony powodowej. W chwili bowiem darowizny nie miała innego majątku. Przychody z działalności gospodarczej nie pozwalały na spłatę wszystkich zobowiązań. Słusznie Sąd Okręgowy zwracał uwagę, że uzyskiwane przez dłużniczkę przychody pieniężne są trudno uchwytnie dla wierzyciela pod kątem możliwego przedmiotu zajęcia. Uszczuplenie zaś majątkowe na skutek bezpłatnej czynności było niewątpliwe a pozwani nie wykazali by dłużniczka miała inny majątek pozwalających na zaspokojenie wszystkich jej wierzycieli.

Dla skuteczności roszczeń pauliańskich indyferentny prawnie pozostaje element pobudek L. W. (1) co do przesunięć majątkowych. Nie ma więc znaczenia dążenie do ratowania małżeństwa syna i dążenie dłużniczki by pozwana zamieszkała na darowanej nieruchomości. Istotne jest by wystąpiły przesłanki roszczeń paulińskich przewidziane w art. 527 k.c. W sprawie wykazano przesłanki z art. 527§1 i 2 k.c. Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona z długu, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli. Nie wykazano by w chwili dokonania darowizny L. W. (1) posiadała inne istotne aktywa majątkowe.

Przepis art 528 k.c. uchyla potrzebę wykazania stanu świadomości pozwanego. Niezależnie od tego (abstrahując nawet od treści art. 528 kc.) w świetle art. 527§3 i art. 527 §4 k.c. domniemuje się, że pozwany miał świadomość, że jego matka działała z pokrzywdzeniem wierzycieli. Pozwany jako osoba trzecia rozporządził uzyskaną korzyścią nieodpłatnie, stąd strona powodowa nie musiała wykazywać świadomości pozwanej (art. 531§2 k.c.).

Także wewnętrzne porozumienia dłużnika i pozwanej, które nie znalazły wyrazu w treści aktu notarialnego z 18 grudnia 2015r., nie mogą być przeszkodą do uznania czynności prawnej za bezskuteczną. Rozporządzenie przez pozwanego całą nieruchomością pod tytułem darmym, której skutkiem było nieodpłatne włączenie przedmiotu darowizny do majątku wspólnego pozwanych powoduje, że strona powodowa była legitymowana do zaskarżenia czynności i skierowania roszczeń przeciwko obojgu pozwanym. Fakt możliwości wniesienia powództwa przeciwko osobie czwartej nie oznacza automatycznej utraty interesu w pozwaniu osoby trzeciej, która na skutek darowizny z grudnia 2015r. nie wyzbyła się w tym przypadku korzyści. W świetle więc faktu bezpłatnego przysporzenia na rzecz obdarowanej osób bliskiej tj na rzecz pozwanego, który nadal jest beneficjentem korzyści (vide treść KW NR (...)) i który dodatkowo współpracował z matką przy prowadzeniu działalności gospodarczej nadal aktualne jest kierowanie roszczeń przeciwko pozwanemu.

Nie jest zasadny podniesiony w obu apelacjach zarzut naruszenia art. 233§1 k.c. i art. 232 k.c. , szczególnie przy uwzględnieniu domniemań wynikających z powołanych wyżej przepisów. Także zarzut naruszenia art. 6 k.c. w świetle domniemań wynikających z art. 527 k.c., 529 kc. nie mógł zostać uwzględniony. Brak było jakichkolwiek wątpliwości, że w momencie dokonania obu czynności doszło do pokrzywdzenia wierzyciela.

Niezasadnie więc pozwani w konsekwencji podnoszą zarzut naruszenia art. 527 k.c. Sąd Apelacyjny nie dostrzega także naruszenia art. 531 k.c.

Działanie z pokrzywdzeniem stanowi samo w sobie czynność sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Osoba, która sama narusza zasady współżycia współdziałając z dłużnikiem przy dokonaniu czynności krzywdzącej wierzycieli nie może powoływać się na te zasady. Wierzyciel wnosząc skargę realizuje swoje prawa, a takie działanie nie może naruszać art. 5 k.c.

Sąd Apelacyjny ponadto podkreśla, że z zeznań M. G. wynika, że pożyczki bankowe były spłacane. Wartość kwot kredytów zabezpieczonych hipoteką musiała być więc w chwili dokonania darowizny niższa, skoro spłaty musiały zmniejszać dług. Podkreślić też trzeba, że brak jest wpisów wszczęcia egzekucji z tej nieruchomości co również wskazuje, że dokonywano spłat kredytu zabezpieczonych hipotekami. Wartość nieruchomości określona na 2000000 zł była więc wyższa niż wartość obciążeń i wartość chronionej wierzytelności. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że wartość przedmiotu czynności zaskarżonej skargą pauliańską i obciążenie nieruchomości powinny być ustalone według stanu w chwili orzekania. To bowiem czy czynność prawna dłużnika krzywdzi wierzyciela należy oceniać według stanu w chwili jej zaskarżenia i wydania wyroku. (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2019 r. II CSK 274/18 LEX nr 2647594). Sąd Apelacyjny na podstawie powszechnie dostępnych danych przyjmuje, że w Ł. i okolicach cena samej działki budowlanej przekracza 80 zł za metr a niewielki dom z działką kosztuje powyżej 300000 zł (...). Oczywiście więc dla Sądu Apelacyjnego jest, że wartość nieruchomości nawet po odliczeniu wartości hipotek wpisanych w chwili dokonania czynności jest wyższa niż wartość chronionej wierzytelności. Nie wykazano by poza ograniczonym prawem rzeczowym wartość korzyści nabytej przez pozwanych zmniejszyły roszczenia innych wierzycieli, których wierzytelności mają charakter uprzywilejowany. Doświadczenie życiowe oraz notoryjność powszechna o wzroście cen nieruchomości wskazują, że zaskarżone czynności prawne krzywdzą wierzyciela także na chwilę orzekania Sądu Apelacyjnego. Tu dodatkowo warto dostrzec, że w razie spełnienia przesłanek zawartych w art. 527 § 1 k.c. uznaniu za bezskuteczną podlega cała czynność prawna dokonana przez dłużnika z osobą trzecią, a nie jej część, chociażby na skutek dokonania zaskarżonej czynności prawnej wierzyciel utracił jedynie częściowo możliwość zaspokojenia się z majątku dłużnika w stosunku do stanu, jaki istniał przed dokonaniem tej czynności prawnej (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2010 r. III CSK 273/09 LEX nr 602265).

Z treści art. 527 k.c. oraz z natury skargi pauliańskiej wynika, że w przypadku uznania przez sąd danej czynności za bezskuteczną względem wierzyciela, wierzyciel ten uzyskuje prawo do egzekucji z przedmiotów majątkowych osoby trzeciej, które na skutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika. Ta możliwość więc na etapie wniesienia powództwa i orzekania przez Sąd Okręgowy nadal istnieje.

Nie jest więc konieczne ustalenie dokładnej wartości korzyści na chwilę orzekania, przy uwzględnieniu aktualnej treści art. 228§2 k.p.c.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny obie apelacje oddalił na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U.2021.2095 t.j).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c. i art. 105§1 k.p.c. oraz przy zastosowaniu §2 pkt 6 i §10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018r. poz. 265)